

”

Шпильова В., Романенко М., Куценко Б. Організаційні напрямки управління науково-дослідною діяльністю закладів вищої освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2023. Том 11, № 10. С. 95-100. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i10-014>

Shpylova V., Romanenko M., Kutsenko B. Orhanizatsiini napriamky upravlinnia naukovo-doslidnoiu diialnistiu zakladiv vyshchoi osvity [Organizational directions of management of scientific and research activities of institutions of higher education]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2023. Vol. 11, No 10. S. 95-100. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i10-014>

УДК 378.4:001.89]:005.7(045)

DOI: 10.31110/2616-650X-vol11i10-014

Віра ШПИЛЬОВА

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-3210-5459>

vera_bsh.21@ukr.net**Микола РОМАНЕНКО**

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», Україна
<https://orcid.org/0009-0000-2421-7122>

mromanenko@e-u.edu.ua**Борис КУЦЕНКО**

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», Україна
<https://orcid.org/0009-0001-4251-2608>

realtprofi@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНІ НАПРЯМКИ УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена важливій сучасній темі розвитку наукової діяльності студентів вищих навчальних закладів. У тексті розглядаються визначення та призначення науки, її виникнення і розвиток. Висвітлюються особливості функціонування науки в умовах ринкових відносин, основні методи наукових досліджень, форми науково-дослідної діяльності та специфіка її організації. Значну увагу приділено раціональній організації праці науковців, пошуку науково-технічної інформації та оцінці ефективності науково-дослідних робіт. Окреслено та систематизовано ряд різномірних факторів, які впливають на розвиток науково-дослідної діяльності закладів вищої освіти такі як технологічні, соціальні, ринкові, внутрішні нетехнологічні та загальнодержавні. Серед специфічних факторів розвитку науково-дослідної діяльності закладів вищої освіти відзначено національні пріоритети, реалізація яких спрямована на прискорення розвитку окремих напрямків університетської науки і технологій, інноваційної діяльності закладів вищої освіти. Узагальнено моделі управління науково-дослідною діяльністю закладів вищої освіти, виділивши розширену традиційну, корпоративну, технологічну модель, модель дослідницького університету, елементи яких можуть бути реалізовані у країні. Розглянуто напрямки створення організаційних структур, структурних підрозділів науково-дослідної діяльності у закладі вищої освіти та систему управління цією діяльністю. Автор акцентує увагу на питанні підготовки висококваліфікованих науковців, здатних до самостійної творчої науково-дослідницької роботи. Висвітлено організаційні аспекти управління науково-дослідною діяльністю закладів вищої освіти.

Ключові слова: науково-дослідна діяльність; вища школа; фундаментальні та прикладні дослідження; методологія; організація.

Vera SHPYLOVA

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-3210-5459>

vera_bsh.21@ukr.net**Mykola ROMANENKO**

Private higher educational institution "European University", Ukraine
<https://orcid.org/0009-0000-2421-7122>

mromanenko@e-u.edu.ua**Boris KUTSENKO**

Private higher educational institution "European University", Ukraine
<https://orcid.org/0009-0001-4251-2608>

realtprofi@gmail.com

ORGANIZATIONAL DIRECTIONS OF MANAGEMENT OF SCIENTIFIC AND RESEARCH ACTIVITIES OF INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Abstract. The article is devoted to the important modern topic of the development of scientific activity of students of higher educational institutions. The text examines the definition and purpose of science, its emergence and development. The peculiarities of the science's functioning in the conditions of market relations, the main methods of scientific research, the forms of scientific research activity and the specifics of its organization are highlighted. Considerable attention is paid to the rational organization of the work of scientists, the search for scientific and technical information and the effectiveness of scientific research work evaluation. A number of heterogeneous factors that influence the development of research activities of higher education institutions are outlined and systematized, such as technological, social,

market, internal non-technological and national factors. Among the specific factors of the development of scientific and research activities of institutions of higher education, national priorities were noted, the implementation of which is aimed at accelerating the development of certain areas of university science and technology, innovative activities of institutions of higher education. The models of management of scientific and research activities of higher education institutions are summarized, highlighting the extended traditional, corporate, technological model, the model of a research university, the elements of which can be implemented in the country. The areas of creation of organizational structures, structural subdivisions of scientific and research activity in the institution of higher education and the management system of this activity are considered. The author emphasizes the issue of training highly qualified scientists capable of independent creative research work. The organizational aspects of management of scientific research activities of higher education institutions are highlighted.

Keywords: scientific research activity; higher school; fundamental and applied research; methodology; organization.

Постановка проблеми. У зв'язку з сучасними трансформаційними зрушеннями в економіці України, що пов'язані з збільшенням обсягу наукової та науково-технічної інформації, розвитком інноваційності та креативності, високим рівнем конкуренції на ринку освітніх послуг, особливого значення набуває підвищення інтересу до наукового дослідження. Непередбачуваність сучасного сектору освітніх послуг у країні та нестабільність можливостей розробки та впровадження тієї чи іншої інноваційної технології вимагає від керівництва, науковців та організаційної структури гнучкості, постійного контролю, організації та проведення наукової та науково-дослідницької роботи в закладі вищої освіти. При цьому наука та освіта у прямій взаємодії з практикою об'єктивно виступає базовою платформою інноваційної економіки в сучасному суспільстві. Розвиток інтеграційної взаємодії освіти, науки та бізнесу обумовлюють необхідні політичні рішення, спрямовані на створення сприятливих умов для інноваційного розвитку, стимулювання наукових досліджень і забезпечення ефективного партнерства між освітніми установами, дослідницькими центрами та підприємствами.

У зв'язку із спільністю цілей та завдань у науці, освіті та практиці об'єктивно формуються інтеграційні зв'язки у цій сфері між вченими та практиками. Найважливішим фактором, що впливає на конкурентоспроможність закладів вищої освіти у сучасних умовах та успішну інтеграцію в економіку, є раціональна організація управління системою науково-дослідної діяльності та інноваційним розвитком. Організація управління науково-дослідною діяльністю показує, наскільки важливе місце займає наукова діяльність закладів вищої освіти, та як вона впливає на освітній процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Наукові дослідження, присвячені питанням удосконалення науково-дослідної діяльності закладів вищої освіти, є затребуваними на рівні управління організаціями вищої освіти, державних та регіональних органів влади. Незважаючи на наявність значних наукових розробок та високий рівень кадрового потенціалу наукових організацій, науково-технічна сфера України переживає не найкращі часи. У умовах, що склалися сьогодні, основним завданням вітчизняних закладів вищої освіти є пошук ефективних механізмів інтеграції результатів університетської науки в національну інноваційну систему та світовий інноваційний процес. Спостерігається гострий дефіцит наукових та методичних розробок щодо внутрішніх механізмів управління науково-дослідною діяльністю закладів вищої освіти, включаючи наукову підготовку здобувачів вищої освіти, як одне з важливих завдань освітнього процесу. Сучасна професійна діяльність вимагає від спеціалістів проведення досліджень, здатності розв'язувати принципово нові завдання, творчого застосування наукових досягнень та постійного вдосконалення кваліфікації в будь-якій суспільній сфері. Тому наукова підготовка студентів вищих навчальних закладів є одним із ключових завдань освітнього процесу.

Результати дослідження особливостей управління науково-дослідною діяльністю закладів вищої освіти наведено у роботах І.С. Андропова, С.Л. Білих, Н.П. Іващенко, І.А. Зимньої, Т.С. Колмикової, О.В. Красовської, Н.Б. Ісакової та ін. Загальні питання організації науково-дослідної діяльності студентів досліджувалися у вітчизняних працях С. Гончаренка, М. Князя, А. Кушнірука, В. Шаховата інших науковців. Однак, нові стратегічні державні ініціативи у сфері розвитку науки та освіти, питання використання науково-дослідної діяльності вимагають аналізу можливостей ефективної інтеграції окремих моделей у нове стратегічне поле.

Метою статті є обґрунтування та узагальнення форм і методів організації управління науково-дослідною діяльністю закладів вищої освіти для здійснення проривного науково-технологічного та соціально-економічного розвитку української вищої освіти.

Методи дослідження: аналіз, систематизація та узагальнення отриманої інформації з літературних джерел, програмно-планових та стратегічних документів в галузі регулювання системи вищої освіти, науки, інноваційної діяльності, а також праць вітчизняних та зарубіжних науковців у сфері ефективного управління науково-дослідною діяльністю з даної проблеми.

Виклад основного матеріалу. Аналіз тематичних вітчизняних досліджень засвідчив, що Науково-дослідна діяльність є основою науково-технічного розвитку країни, яка дає можливість переходу від традиційного стану до нового, характеризує здатність системи до змін, покращень та прогресу за рахунок досягнень вітчизняної науки та технологій.

Згідно закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та постановою президії Академії наук України «Про розвиток науки та трансформацію суспільства: концепція для України»,

основною метою інноваційної політики, науково-технічної та наукової системи освіти є оволодіння та використання нових наукових знань, забезпечення якісної підготовки професійних фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів відповідно до глобальних кваліфікаційних вимог, а також ефективне використання освітнього, науково-технічного та інноваційного потенціалу для економічного розвитку країни та вирішення соціальних проблем [14]

В економічній літературі єдиного підходу до визначення сутності науково-дослідної діяльності досі не сформовано, науковцями пропонуються різні підходи. Так, О.В. Красовська та Н.Б. Ісакова [1] розглядають дану категорію як сукупність організованих дій у діючих певних внутрішніх і зовнішніх умовах науково-технічного середовища, які спрямовані на інноваційний розвиток для задоволення оновлених потреб суспільства. Наведений підхід акцентує увагу на взаємозв'язку науково-дослідної діяльності та інноваційного розвитку, тобто науково-дослідна діяльність розглядається зазначеними науковцями як фактор інноваційного розвитку держави.

Українські дослідники Н.Б. Ісакова та В.Ю. Грига [2] у своїй роботі представляють науково-дослідну діяльність як можливість реалізації сукупності наукових, інформаційних, виробничих, інтелектуальних та фінансових ресурсів.

Англійський науковець Б. Твісс [3] визначає науково-дослідну діяльність сукупністю комплексних показників науково-організаційного розвитку підприємства, які можна охарактеризувати локальними факторами впливу.

Теоретичні положення щодо трансформації моделей сучасних закладів освіти та їх ролі у процесах інноваційного розвитку економічних систем отримали своє продовження у роботах, націлених на оцінку внеску науково-дослідної та інноваційної діяльності закладів вищої освіти у соціально-економічному розвитку суспільства.

Так, у своїх роботах С.Л. Білих трактує науково-дослідну діяльність як «конструювання власної картини світу, що відображає систему цінностей людини, опосередковане науковими методами пізнання» [4, с. 24]. С.В. Виговська під науково-дослідною діяльністю розуміє «інформаційний простір, де сама діяльність є процесом, активністю суб'єкта» [5].

Спираючись на бібліографічні джерела, Н.І. Самойленко [6] виділяє кілька компонентів науково-дослідної діяльності закладів вищої освіти: інформаційний, аналітико-критичний, дослідницький.

Також деякі дослідники у структуру додають рефлексивний (або оціночно-результативний) компонент, який передбачає процес обговорення результатів, виявлення та аналіз їх позитивних та негативних складових для внесення коректив у подальшу дослідницьку діяльність.

Таким чином, науково-дослідна діяльність закладів вищої освіти – це діяльнісний процес цілеспрямованого здобуття та застосування нових знань, у тому числі:

- фундаментальні наукові дослідження – це експериментальні або теоретичні роботи, що спрямовані на отримання новітніх знань про основні закономірності, функціонування та розвитку суспільства, людини чи навколишнього середовища;
- їх результати – гіпотези, теорії, методи та інші прикладні наукові дослідження, тобто дослідження, спрямовані переважно на застосування нових знань для вирішення технічних та соціальних проблем;
- пошукові наукові дослідження – дослідження, спрямовані на здобуття нових знань або доповнення вже існуючих шляхом вивчення та аналізу нових об'єктів, територій, банків даних тощо;
- дослідження, спрямовані на створення нових матеріалів, продуктів, методів та/або їх подальше вдосконалення.

Стратегічна мета науково-дослідної діяльності закладів вищої освіти – розвиток інтелектуального капіталу та наукомісткої освіти, що забезпечують стійке зростання економіки на основі підготовки висококваліфікованих кадрів, здатних до генерації інновацій, націлених на підвищення економічного потенціалу та конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

На розвиток науково-дослідної діяльності закладів вищої освіти впливає ряд різномірних факторів, які доцільно систематизувати на технологічні, соціальні, ринкові, внутрішні нетехнологічні та загальнодержавні.

Серед специфічних факторів розвитку науково-дослідної діяльності закладів вищої освіти слід відзначити національні пріоритети, реалізація яких спрямована на прискорення розвитку окремих напрямків університетської науки і технологій, інноваційної діяльності закладів вищої освіти. В Україні національні пріоритети розвитку науково-дослідної діяльності реалізуються через державні науково-технічні та наукові програми, які складаються з окремих наукових проектів.

Пріоритетне фінансування таких проектів є однією з головних умов ефективної реалізації економічної політики держави, проте, як зазначають О.Б. Данченко та В.В. Лепський, в Україні пріоритетність реалізації наукових проектів закладів вищої освіти носить суто формальний характер [7].

Постійне зростання державних витрат на підтримку наукових досліджень усіх описаних раніше типів в останнє десятиліття не супроводжувалося сумірним витратам збільшенням результативності, що призводить до висновку про необхідність удосконалення механізмів державного фінансування університетської науки, що забезпечують ефективність інвестицій у проведення наукових досліджень закладами вищої освіти. Першим кроком у напрямі підвищення ефективності та результативності державних витрат на фундаментальні та прикладні дослідження закладів вищої освіти стало впровадження у практику механізмів конкурсного фінансування фундаментальних та прикладних досліджень, що стимулюють підвищення наукового та технологічного рівня проведених робіт.

В даний час модернізація університетської науки стає пріоритетним напрямком реалізації науково-інноваційної та науково-технічної політики держави. Сучасний заклад вищої освіти має стати інтегрованим науково-освітнім та інноваційним комплексом, здатним забезпечувати прогресивне зростання економіки країни.

Для досягнення цієї стратегічної мети держава передбачає здійснювати певний комплекс заходів, спрямованих на розвиток та підтримку фундаментальних та прикладних наукових досліджень та розробок закладів вищої освіти. На регіональному рівні заклади вищої освіти створюють кадровий потенціал інноваційного розвитку регіону, беруть участь у формуванні людського капіталу нового типу, а також сприяють трансферу нових технологій у реальне виробництво.

Таким чином, науково-дослідна діяльність закладів вищої освіти є складним процесом, ключовою характеристикою якого виступає взаємодія між його учасниками – державою (як замовником інновацій), науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти (як виконавцями) та промисловими підприємствами (як споживачами результатів науково-дослідної діяльності).

Одним з найважливіх факторів, необхідних для технологічного розвитку держави, є продукування нового знання, яке відбувається сьогодні переважно через проведення НДДКР. Дослідження впливу окремих факторів на науково-дослідну діяльність закладів вищої освіти сприятиме стимулюванню технологічного розвитку держави в цілому.

Слід виділити чотири моделі управління науково-дослідною діяльністю закладів вищої освіти, елементи яких можуть бути реалізовані у країні.

Розширена традиційна модель характеризується організаційною та управлінською гнучкістю, а також самоокупністю. Показниками ефективності діяльності є кількість затребуваних випускників високого рівня підготовки, рівень професорсько-викладацького складу, оскільки основна мета ЗВО полягає у наданні освітніх послуг високої якості. Система науково-дослідної діяльності в такому випадку розвивається як інструмент модернізації та підвищення якості освітнього процесу. Джерелами фінансування наукових досліджень у такій ситуації є державні гранти та приватні інвестиції. Наукові дослідження мають переважно соціальний характер і локальну спрямованість. Така система організації НДД відрізняється високою інертністю та низькою гнучкістю. Система управління науково-дослідною діяльністю закладів вищої освіти характеризується колегіальністю у прийнятті рішень.

Модель дослідницького університету відрізняється пріоритетом у системі цілей системи управління науковою діяльністю проведення академічних та фундаментальних досліджень. Головне джерело фінансування складають цільові капітальні фонди, державні гранти та доходи від співпраці з бізнесом, у тому числі від використання інтелектуальної власності. Така модель відрізняється чітким розмежуванням освітньої, наукової та адміністративної діяльності, що дозволяє раціонально розподіляти ресурси для досягнення стратегічних цілей закладів вищої освіти в цілому. Головними критеріями результативності наукової діяльності при реалізації такої моделі є постійне зростання кількості публікацій у наукових журналах, що рецензуються, цитованості представників університету.

Корпоративна модель – це система організації управління науковою діяльністю закладів вищої освіти, орієнтованого на проведення прикладних досліджень. Ця модель характерна та ефективна для середніх за розміром закладів вищої освіти, де спеціалізація наукової та освітньої діяльності обмежена декількома досить вузькими напрямками. Головним принципом організації науково-дослідної діяльності за такої моделі є самоокупність наукової праці.

Технологічна модель організації управління науково-дослідною діяльністю закладів вищої освіти є системою з раціональним поєднанням моделі дослідного університету та технопарку. Ця модель, в першу чергу, спрямована на комерціалізацію результатів НДД та отримання прибутку у процесі їх реалізації. Наукові дослідження за даною моделлю мають прикладний характер та комерційну ефективність закладів вищої освіти, що використовують цю модель, досить успішно співпрацюють з великим бізнесом та високотехнологічними компаніями.

Заклади вищої освіти, до складу яких входить дослідницький сектор, науково-технічні центри та центри трансферу технологій, можна умовно структурувати на декілька організаційно-управлінських кластерів. Інноваційність освіти передбачає створення структурних підрозділів наукових та проектно-конструкторських організацій при вишах, використання їх потенціалу у

наукових дослідженнях з одного боку, та активізацію наукової діяльності викладачів, студентів та інших працівників закладів вищої освіти.

Дослідження процесів взаємодії різних інститутів у сферах науки, освіти та виробництва показують, що їхня інтегрована взаємодія стає значущим фактором економічного зростання і дає мультиплікативний ефект. Їх вплив на ринок праці зумовлює заходи держави щодо покращення їхньої інфраструктури та умов діяльності, що, у свою чергу, дозволяє підвищити зайнятість населення та покращити економічну ситуацію. Відкриття та досягнення у сфері науки впливають на сферу економіки через розвиток техніки, технологій та покращення соціальної організації.

До сфери фундаментальної науки не входить практичне виконання конструкторських розробок – це область прикладних досліджень, що, як правило, розвивається на замовлення бізнесу, який в умовах інноваційного розвитку стає також замовником підготовки кадрів. При переході до освітніх стандартів третього покоління вітчизняне бізнес-співтовариство активно залучається в роботу з формування професійних освітніх стандартів Міністерства освіти та науки, включається до вчених рад закладів вищої освіти, беручи безпосередню участь в управлінні навчальними закладами, у формуванні регіональних компонентів програм та навчальних планів. Багато напрямів взаємодії освіти, науки та бізнесу через недостатність правових інструментів регулюються локальними законодавчими актами. У такій ситуації якщо підприємство обирає для себе довгостроковий проект підготовки висококласних фахівців, то необхідно не тільки визначити та сформулювати функції закладів вищої освіти та підприємства, а й визначити зону юридичної відповідальності кожної сторони цієї взаємодії. Правовою основою в даному випадку є договір про співпрацю між замовником (конкретним підприємством або відомством) та виконавцем (системою освітніх установ професійної та загальної освіти).

Локальна та просторова організація взаємодії освіти, науки та виробництва, безсумнівно, призведе до підвищення інноваційного потенціалу економіки для досягнення вищого рівня громадської організації та культури. Процеси науково-виробничої інтеграції розвиваються у різних структурно-організаційних формах, таких як технопарки, науково-виробничі підприємства, дослідні університети, інноваційні кластери, консалтингові фірми та інші, які здатні вирішувати дослідницькі, освітні та виробничі завдання та забезпечувати роботодавців висококваліфікованими спеціалістами.

Створення умов розвитку інтегрованих науково-освітніх та бізнес-комплексів стане можливим при взаємодії технологічних, ринкових, політичних, загальнодержавних, нормативно-правових, та соціально-культурних факторів, які визначаються на державному, регіональному, ментальному рівнях.

Політичні умови визначаються на державному рівні, і інтеграція освіти, науки та інноваційного бізнесу стикається з певними труднощами, пов'язаними переважно з управлінням. Тому пріоритетне завдання – забезпечити реальну інтеграцію у цих секторах для реалізації інноваційних перетворень в економіці та суспільстві загалом, що потребує перебудови управління цими сферами, щоб адекватно відповідати цьому завданню.

На сучасному етапі в Україні вирішуються проблеми комплексного формування та розвитку науки та освіти, водночас не використовується механізм системного впливу через створення інтегрованих регіональних науково-освітніх комплексів – дослідницьких (провідних) університетів нового типу. Досвід іноземних країн у реалізації інтеграційних процесів між академічною та університетською наукою і виробництвом свідчить про необхідність розробки конкретної моделі та її організаційно-правового оформлення. Це потребує визначення головної організації та співвиконавців, від складу яких залежатиме тип інтеграційної моделі, що використовується для вирішення наукових, освітніх, соціальних, екологічних та інших завдань. При цьому велике значення має вибір організаційно-правової форми взаємодії структур, що входять до складу нової освіти, а також розподіл відповідальності всіх учасників у вирішенні питань штатного розкладу, оснащення інвентарем і обладнанням, фінансування кожного учасника через взаємопов'язану систему юридичних та нормативних документів, а також звітності.

Висновки. Таким чином, у XXI столітті цінною є не стільки освіта як така, а її якісний рівень, формування здібності у студентів-випускників закладів вищої освіти спеціалістів на основі отриманих знань, створювати нове знання, уміння керувати цими знаннями на основі теоретичного доробку, який був здобутий у процесі навчання і має в своїй основі наукову та творчу складові. Інновації – це прямий шлях інтеграції освіти, науки та виробництва, адекватний економіці знань. Наука – особливий вид пізнавальної діяльності, спрямований на отримання, уточнення та виробництво об'єктивних, системно-організованих та обґрунтованих знань про природу, суспільство та мислення. Освіта ж – цілеспрямований процес виховання та навчання суб'єктів суспільства на користь людини, суспільства, держави за певними, встановленими державою освітніми рівнями. У свою чергу, освітні рівні зумовлюються вимогами виробництва, науковим потенціалом, станом науки, техніки, культури, суспільними відносинами. Необхідні та соціально значущі умови інтеграції науки, освіти та бізнесу полягають у досягненні в суспільстві знань та умінь, цілей та цінностей, пов'язаних із прискоренням

відтворення інноваційного потенціалу, усвідомлення ролі науки, освіти та бізнесу у вирішенні проблем інноваційного розвитку, їхньої інтеграційної взаємодії у цьому напрямі.

Список використаних джерел

1. Красовська О.В., Ісакова Н.Б. Фінансування фундаментальних досліджень в Україні: за результатами опитування вчених. Проблеми науки, 2011. № 2. С. 16–22.
2. Ісакова Н.Б., Грига В.Ю. Наукові результати та їх використання за оцінками вчених Національної академії наук України. Наука та наукознавство, 2009. № 3. С. 73–81.
3. Твіс Б. Управління науково-технічними нововведеннями. Київ: Оберіг, 2009. 271 с.
4. Білих С.Л. Управління дослідницької активністю студента: Методичний посібник для викладачів ЗВО та методистів / За ред. О.С. Обухова. Кіровоград: КДПУ, 2008. 196 с.
5. Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Методологія та організація науково-педагогічних досліджень: підручник. Київ: Компрінт, 2016. 491 с.
6. Самойленко Н.І. (2022). Організація науково-дослідної діяльності у закладі вищої освіти. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки", № 4. С. 88–94. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2022-4-88-94>.
7. Данченко О.Б., Лепський В.В. Сучасні моделі та методи управління проектами, портфелями проектів та програмами. Управління розвитком складних систем: збірник наукових праць КНУБА. 2017. № 29. С. 46–54.
8. Шишка Р.Б. Організація наукових досліджень та підготовки магістерських і дисертаційних робіт. Харків: Еспада, 2007. 368 с.
9. Гавриленко О.П. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Ніка-Центр, 2008. 172 с.
10. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень. Київ: Знання, 2007. 317 с.
11. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ: Знання, 2006. 307 с.
12. Вазинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
13. Новачова Ю.В., Іваненко О.І., Радовенчик Я.В. Основи наукових досліджень: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 132 с.
14. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 року № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.

References

1. Krasovska O.V., Isakova N.B. Finansuvannia fundamentalnykh doslidzhen v Ukraini: za rezultamy opytuvannia vchenykh. Problemy nauky, 2011. № 2. S. 16–22.
2. Isakova N.B., Hryha V.Iu. Naukovi rezultaty ta yikh vykorystannia za otsinkamy vchenykh Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. Nauka ta naukoznavstvo, 2009. № 3. S. 73–81.
3. Tvis B. Upravlinnia naukovu-tekhnichnymy novovvedenniamy. Kyiv: Oberih, 2009. 271 s.
4. Bilykh S.L. Upravlinnia doslidnytskoi aktyvnistiu studenta: Metodychnyi posibnyk dlia vykladachiv ZVO ta metodystiv / Za red. O.S. Obukhova. Kirovohrad: KDPU, 2008. 196 s.
5. Luzan P.H., Sopivnyk I.V., Vyhovska S.V. Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovu-pedahohichnykh doslidzhen: pidruchnyk. Kyiv: Komprynt, 2016. 491 s.
6. Samoilenko N.I. (2022). Orhanizatsiia naukovu-doslidnoi diialnosti u zakladi vyshchoi osvity. Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Serii: "Pedahohichni nauky", № 4. S. 88–94. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2022-4-88-94>.
7. Danchenko O.B., Lepskiy V.V. Suchasni modeli ta metody upravlinnia proektamy, portfeliamy proektiv ta prohramamy. Upravlinnia rozvytkom skladnykh system: zbirnyk naukovykh prats KNUBA. 2017. № 29. S. 46–54.
8. Shyshka R.B. Orhanizatsiia naukovykh doslidzhen ta pidhotovky mahisterskykh i dysertatsiinykh robit. Kharkiv: Espada, 2007. 368 s.
9. Havrylenko O.P. Metodolohiia naukovykh dosli-dzhen: navch. posib. Kyiv: Nika-Tsentr, 2008. 172 s.
10. Stechenko D.M. Metodolohiia naukovykh doslidzhen. Kyiv: Znannia, 2007. 317 s.
11. Sheiko V.M. Orhanizatsiia ta metodyka naukovu-doslidnytskoi diialnosti: pidruchnyk. Kyiv: Znannia, 2006. 307 s.
12. Vazhynskiy S.E., Shcherbak T.I. Metodyka ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen: navch. posib. Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenka, 2016. 260 s.
13. Novachova Yu.V., Ivanenko O.I., Radovenchik Ya.V. Osnovy naukovykh doslidzhen: pidruchnyk. Kyiv: Vydavnychiy dim «Kondor», 2020. 132 s.
14. Pro naukovu i naukovu-tekhnichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 26 lystopada 2015 roku № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.